ارگ و شهر بم، ۱۸ سال پس از زلزله

ققنوس کویر

سعید افروغ
گزارش نویس

پنجم دی ماه ۱۸ سال قبل وقتی نور آفتاب صبحگاه بر ویرانه‌های بم تابید و آن حجم از آوار و خرابی را نمایان کرد چه کسی فکر می‌کرد دوباره ارگ و شهر بم همچون ققنوسی سر از خاک و خاکستر بردارد و زنده شود.

امروز پنجم دی سالروز زلزله خانمان برانداز بم است. زلزله‌ای که هنوز هیچ شهروند بمی نتوانسته فراموش کند، واقعه‌ای تلخ و دردناک که در ذهن جمعی شهر و البته خاطره جمعی ایرانیان زنده است. شبی که زمین با صدای ترسناکی لرزید و غرش کرد و دقایقی بعد شهر مثل قبرستانی متروک ساکت شد.

امروز، دوباره هم کلاه فرنگی ارگ سر به آسمان ساییده هم نخل‌ها دست به دعا برداشته‌اند و هم مردمان شهر اگرچه دردمند با داغی که در دل دارند همچنان سربلند در کویر ایستاده‌اند.

■ ارگی که بود، ارگی که هست

ارگ بم یکی از مراکز مهم تمدن شهری در ایران است که طی عمر دیرپای خود که به چند سده پیش از میلاد مسیح بازمی گردد، هیچ گاه برای همیشه نمرده و هر بار پس از مرگ، نواخوان و مسحورکننده سر از خاکستر بلند کرده است.

در زلزله سال ۸۲ بخش‌های زیادی از ارگ فروریخت و پس از ثبت همزمان «بم و منظر فرهنگی آن» در فهرست میراث جهانی و فهرست میراث جهانی در معرض خطر، مطالعات و پژوهش‌های متعدد داخلی و خارجی برای نجات آن و دیگر آثار تاریخی محدوده منظر فرهنگی بم آغاز شد.

«بم و منظر فرهنگی آن» شش ماه پس از زلزله و در ۱۷ تیر ۸۳ به‌عنوان هفتمین اثر ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسید. وسعت منظر فرهنگی بم ۲۳ هزار هکتار است و شاخص‌ترین اثر تاریخی آن ارگ بم با وسعت حدود ۲۰ هکتار و مهم‌ترین اثر فرهنگی و اجتماعی آن نیز باغشهر، تمدن قناتی و دیگر ویژگی‌های هویتی بم است.

محسن قاسمی مدیر پایگاه جهانی بم در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: «همزمان با اقدامات پژوهشی و مطالعاتی در ارگ بم، اقدامات عملیاتی و عمرانی برای آواربرداری و بازسازی کالبدی ارگ نیز آغاز شد و با مجموع فعالیت‌های مرمتی و پژوهشی که توسط کارشناسان ایرانی و خارجی انجام گرفت، در سال ۹۱ این اثر جهانی از فهرست میراث در معرض خطر خارج شد.»

به‌گفته قاسمی اکنون بیش از ۹۰درصد از مرمت و بازسازی قسمت‌هایی که مد نظر کارشناسان یونسکو بوده به سرانجام رسیده و البته بنا به‌نظر همین کارشناسان و با هدف ثبت رویداد زلزله در تاریخ ارگ بم و آگاهی آیندگان، بخش‌هایی دیگر از ارگ نباید بازسازی شود.»

وی با اشاره به زحمات و عزم جدی کارشناسان داخلی پایگاه و حدود ۱۵۰ کارگر فعال در پروژه نجات بخشی ارگ بم و توضیح اینکه فاز اول خانه سیستانی را آلمانی‌ها طی شش سال انجام دادند و فاز دوم با تکیه بر توان داخلی در طول هفت ماه انجام شد، می‌گوید: «امسال در سالگرد زلزله، آماده رونمایی از عمارت دروازه دوم و برج بزرگ و زیبای فرمانده قشون هستیم و در ادامه عملیات مرمتی ارگ، بازسازی مدرسه میرزانعیم و خانه میراکبر، اصطبل حکومتی، اجرای حصار غربی حاکم‌نشین و مرمت یخدان و همچنین راه‌اندازی موزه تاریخ و باستان‌شناسی با همکاری شهرداری در دستور کار قرار گرفته است و نورپردازی ارگ نیز تا پایان امسال کامل می‌شود. بازسازی فرنگی یکی از مهم‌ترین اقدامات انجام شده در یک و نیم سال گذشته بود که هم موجب خوشحالی مردم بم شد و هم سیمای ارگ بم را کاملتر و به آنچه که قبل از زلزله بود نزدیکتر کرد.»

■ کوچه‌های خاکی جوان‌ترین کهن‌شهر

هنوز که در شهر راه می‌روی با گذشت بیش از ۱۸ سال از زلزله سهمگین، کوچه‌های خاکی نظرت را جلب می‌کند، کوچه‌هایی که روزی پر از خانه‌های کاهگلی با نخل‌های بلند و برافراشته بودند؛ سه هزار کوچه خاکی کم نیست. هرکدام از این کوچه‌ها به تو یادآوری می‌کند که این شهر زلزله‌ای ویرانگر را پشت سر گذاشته.

«علاوه بر ارگ تاریخی، بازسازی شهر بم نیز آغاز شده است. پس از زلزله در مجموع ۲۸ هزار واحد مسکونی و هفت هزار واحد تجاری بازسازی شده. با این همه مردم بم هنوز با مشکلاتی از جمله کوچه‌های خاکی و... دست و پنجه نرم می‌کنند.» این را هادی شهسوارپور فرماندار بم می‌گوید: «به دلیل اینکه پایان بازسازی بم زود اعلام شد و روند تخصیص اعتبارات ملی متوقف شد، بم امروز علاوه بر اینکه یکی از کهن‌ترین شَهرهای ایران است، جوان ترین و ایمن‌ترین شهر کشور در مقابل زلزله نیز است. زلزله بم باعث شد سازمان مدیریت بحران شکل بگیرد و بسیاری از آیین‌نامه‌های فنی ساختمان تغییر کند که این در واقع از نتایج مثبت این واقعه تلخ در سطح ملی بود که البته بمی‌ها بهای سنگینی برای آن دادند.»

> ۱۸ سال گذشته و زندگی دوباره به بم بازگشته و ارگ بم دوباره سر برآورده و شهر رنگ و بوی تازه ای به خود گرفته است. اما کسی در بم نیست که ساعت ۲۸ و ۵ دقیقه صبح جمعه ۵دی ماه ۸۲ را با تمام جزئیات لحظه به لحظه آن فراموش کرده باشد

شهسوارپور ضمن برشمردن برخی از ظرفیت‌های بسیار خوب بم امروز در زمینه‌های گردشگری، صنعتی، معدنی، کشاورزی، ارتباطی و منطقه ویژه اقتصادی ارگ جدید، از سرمایه‌گذاران می‌خواهد بم را به‌عنوان یکی از مقاصد سرمایه‌گذاری خود انتخاب کنند.

علاوه بر فرماندار، موضوع کوچه‌های خاکی شهر را کریم غضنفرآبادی رئیس شورای شهر بم نیز مطرح می‌کند: «با گشت وگذاری کوتاه در محلات بم این موضوع را که یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌های شهروندان بمی است به وضوح می‌بینید. تعداد کوچه‌های خاکی بم ۳ هزار تاست که این کوچه‌ها باید در فرایند بازسازی با درنظرگرفتن اعتبارات ملی آسفالت می‌شد تا شهروندان آسیب دیده بمی حداقل درگیر گرد و خاک و محیط نامناسب بهداشتی نباشند. آسفالت کردن این تعداد کوچه در توان شهرداری بم نیست و این مشکل باید با نگاه ویژه مسئولان کشوری خصوصاً وزارتخانه راه و شهرسازی برطرف شود.»

■ هویت؛ حلقه مفقوده بازسازی بم

شهر بم دوباره ساخته شده. شاید اگر کسی بم را پیش از زلزله ندیده باشد نتواند تصور کند چه بر سر مردم این شهر آمده و بر آنها چه گذشته است اما در بازسازی شهر تا چه اندازه هویت و پیشینه فرهنگی شهر مورد توجه بوده است؟

محمدجواد رحیم‌نژاد، فعال فرهنگی اجتماعی در این باره می‌گوید: «بازیابی نکردن هویتی و فرهنگی و نبود مطالعات و بررسی‌های جامع اجتماعی در بم از جمله حلقه‌های مفقوده بازسازی در این شهر است. با وجود اینکه مسأله هویت در کنار استحکام و مشارکت از محورهای اصلی بازسازی بم بود، اما در بازسازی شهر تقریباً هیچ ردی از آن نمی‌بینیم. متأسفانه مسأله هویت تاریخی، معماری و فرهنگی بم در این بازسازی کمتر دیده شده و این موضوع یعنی آسیب‌های جدی واردشده به هویت شهری، در ۱۸ سالگی زلزله کاملاً قابل لمس است.»

به‌گفته اواحیای بم فرهنگی، بررسی و پایش مداوم مسائل اجتماعی و ارائه راهکارهایی برای رفع آسیب‌های اجتماعی باید این روزها در دستور کار و هدف تمام فعالان مردمی، مسئولان دولتی و سازمان‌های مردم نهاد باشد تا امیدوار باشیم کاستی ایجاد شده در بازسازی بم توسط خود بمی‌ها بازسازی شود.

معصومه کمال‌الدینی مدرس دانشگاه و نویسنده کتاب «جامعه‌شناسی فاجعه» نیز به همین موضوع اشاره می‌کند. او تعدادی از اعضای خانواده‌اش را هم در زلزله بم از دست داده است: «با توجه به تغییرات جدید و جدی در بافت اجتماعی و شهری بم در سال‌های اخیر باید برنامه‌ریزی‌های جدی شهری هم از سوی مسئولان تعریف شود که در صورت غفلت از آن، تاب‌آوری اجتماعی بم برای بحران‌های مختلف و احتمالی در آینده بیش از پیش کاهش می‌یابد.»

۱۸ سال گذشته و زندگی دوباره به بم بازگشته و ارگ بم دوباره سر برآورده و شهر رنگ و بوی تازه‌ای به خود گرفته است. اما کسی در بم نیست که ساعت ۲۸ و ۵دقیقه صبح جمعه ۵دی ماه ۸۲ را با تمام جزئیات لحظه به لحظه آن فراموش کرده باشد.

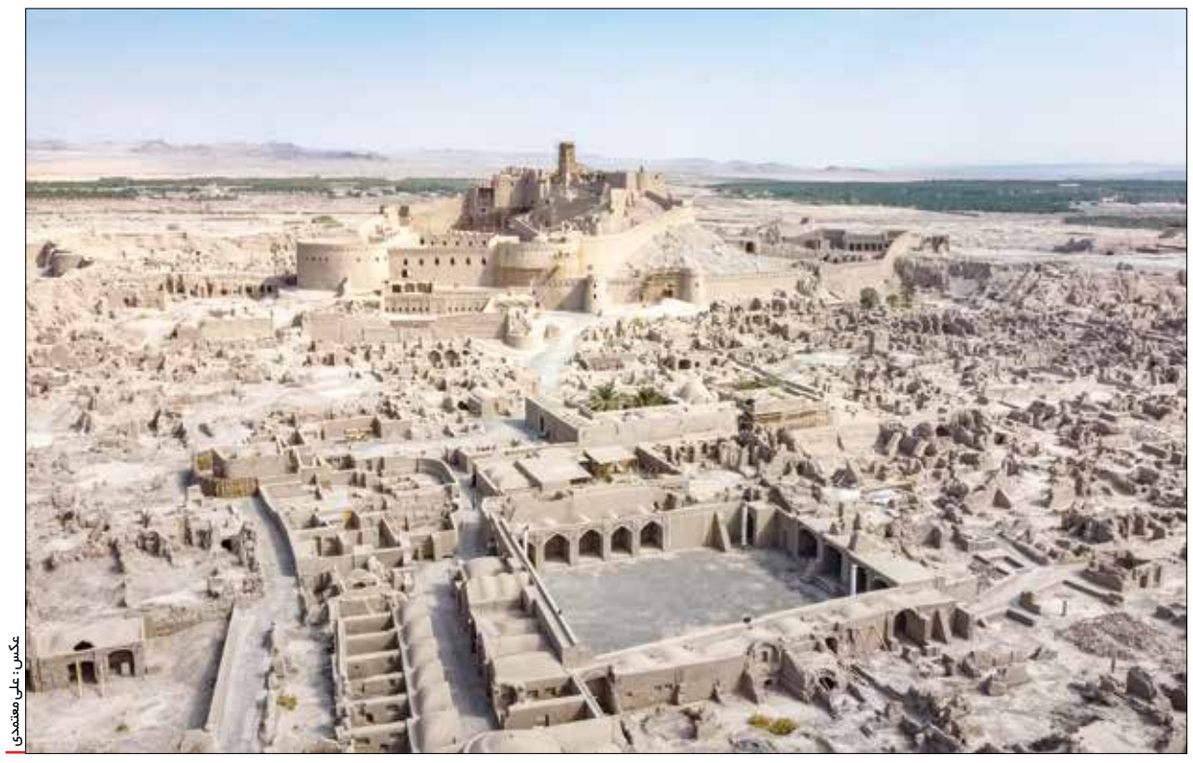

عکس: علی معتمدی

جدول سودوکو

۳۸۳۹

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

آسان

۷	۱			۵	۹	۴		
						۱		
	۲		۸	۱	۴	۳		
		۵			۷	۶		۳
	۶	۷	۹		۱	۵	۸	
۳			۴	۲	۷	۱		
		۱	۶	۷	۲		۵	
	۵							
۸		۴	۵				۹	۱

متوسط

۲				۷				
۵					۹		۳	
۱		۷			۳		۵	۹
۳		۵			۶			
	۸		۲	۵	۷		۱	
			۳			۵		۶
۸	۱		۶			۲		۴
	۳		۴					۵
				۹				۸

سخت

	۶				۷		۵	۱
		۸				۷		
۳				۲	۵			۶
			۳	۸		۱		
				۶				
	۱			۷	۴			
۶			۹	۴				۷
		۹				۵		
۷	۳		۲				۹	

خیلی سخت

۵					۶			
	۷				۴	۹		
۶				۳				
	۸				۳	۴		۹
		۳		۹		۸		
۴		۱	۲				۶	
			۶					۷
		۷	۳			۴		
			۶					۸

حل جدول سودوکو شماره ۳۸۳۹

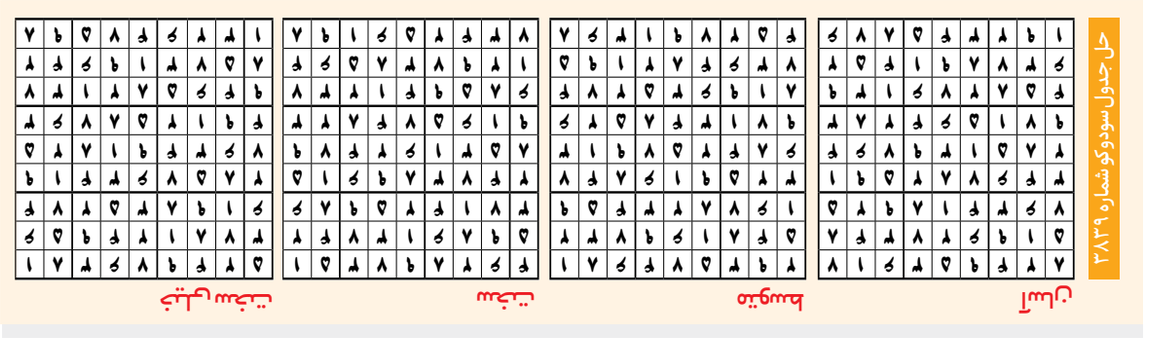

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۷۸۰۸

جدول عادی

◀ افقی:
۱- سالن‌پذیرایی- نقاش پرنفوذ تاریخ هنر معاصرایران
۲- چین پیشانی- حالتی که در آن شخص به روی شکم بر زمین می‌خوابد- اسم دخترانه
۳- صورتگر- خوراک سنجاب- شهری در استان مازندران
۴- دانه‌ای شبیه لوبیا- خمیدگی کاغذ- دستیازی
۵- واحد سطح- متین- ویرگول- دویارهم قد!
۶- پادشاهی ستمگر- ازسموم دفع آفات- آزرده، ناراحت
۷- فرمان- غذای بسته‌بندی شده- از طیور شناگر
۸- پودر آرایشی- قلم نی- اساس
۹- روزگارها- افشرده آلو- مفصل
۱۰- زبان‌اربی زبان- سبزی سالادی- چند اسیر
۱۱- کابین کشتی- نام نوعی چسب- خلاف «عدم»- آبکی
۱۲- بجا، مناسب- نت میانی- سؤال و پرسش علمی یا فقهی
۱۳- همچشمی کردن- سوار- محفظه لوله‌ای چسب
۱۴- گراور ساز آلمانی- عضو سفره نوروزی- نوبت‌بازی
۱۵- گویچه‌های سرخ- کلام بیان تهنیت

▼ عمودی:
۱- شتردار- مسن و پیر
۲- صورت- مادر ماندانا ملکه هخامنشی- قبیله و عشیره
۳- چاشنی کباب- تفنگ سرپر قدیمی- دیوار قلعه
۴- اثری نمایشی یا ادبی- ورقه اداری مؤسسات
۵- اسم ترکی- مقابل، قبال- بارها
۶- سیب زمینی ندارد!- زاپاس- طبقه زمین- طرف
۷- جعبه مقوایی- .....مکن چرخ نیلوفری را- ظاهرنمایی
۸- دانای بی‌همتا- نژادی سفید پوست- راهروی هتل
۹- پژواک صدا- بالای کوه- مایه دارویی که به بدن تزریق می‌شود
۱۰- بیکاره و بی‌عار- صندلی لولادار- درخت کریسمس- زمین
۱۱- نوعی تفنگ دولول- اول، دوم و...- ظرف رنگرزی
۱۲- مرکز «تبت»- از ابزار مکانیکی
۱۳- پارچه نخی لطیف- رود مرزی «صربستان»- نام «پناهنده» کارگردان خانم
۱۴- زبان مالیدن- کمک رسانی- پوشاک پاها
۱۵- دلال و واسطه- فیلم «جواد مزدآبادی» (روی پرده سینما)

جدول عادی شماره ۷۸۰۷

◀ افقی:
۱- آرزوها- خیمه- درآغاز
۲- یک دوره ۳۶۵ روزه- امپراطور دیوانه- گیاهی در صنعت چرم‌سازی
۳- محلی حومه تهران- هیجان انگیز- ساز لوله‌ای- بالاپوش رسمی
۴- جنگ- اثر «ماتیسن»- شهری در «ویتنام»
۵- اسب اصیل- سلاح ورزشی- کلفت نیست
۶- یک مجموعه انیمیشنی برای خردسالان- نامی برای خانم‌ها- دستگاهی در موسیقی
۷- هافبک «گالاتاسرای»- جلودار

▼ عمودی:
۱- شرکت خودروسازی بریتانیایی- اثری از «فرانتس ورفل»
۲- مورخ یونانی- نهمین استان پرجمعیت کشور- آفتاب
۳- شهری در کرمان- تفنگ قدیمی- بشارت
۴- عوض کردن- برتری‌ها
۵- یازده!- فرار- روز عرب
۶- نفس آدم چاق- مشت تودهنی- تندوزود- تازه
۷- به اغما رفته- سیمان قدیم- آتش
۸- قانع- پیشگاه اتاق- برج «ایتالیا»
۹- دختر عرب- پیشامد- وزیر شطرنج
۱۰- نفس سوخته دلان- خوش یمنی- آدمکشی- سیاهدانه معطر
۱۱- آتشگیره- واژه درد- ویتامین کیوی
۱۲- نقیض اخروی- برنده جایزه بین‌المللی ۴۰ هزار کرونی «آسترید لیندگرن» سال ۲۰۱۲
۱۳- خانه ییلاقی- اینک- کتاب «امیل زولا»
۱۴- خانه بزرگ- سستی در کار- استانی در «صربستان»
۱۵- پدر توریسم مدرن- واحد پول «موزامبیک»

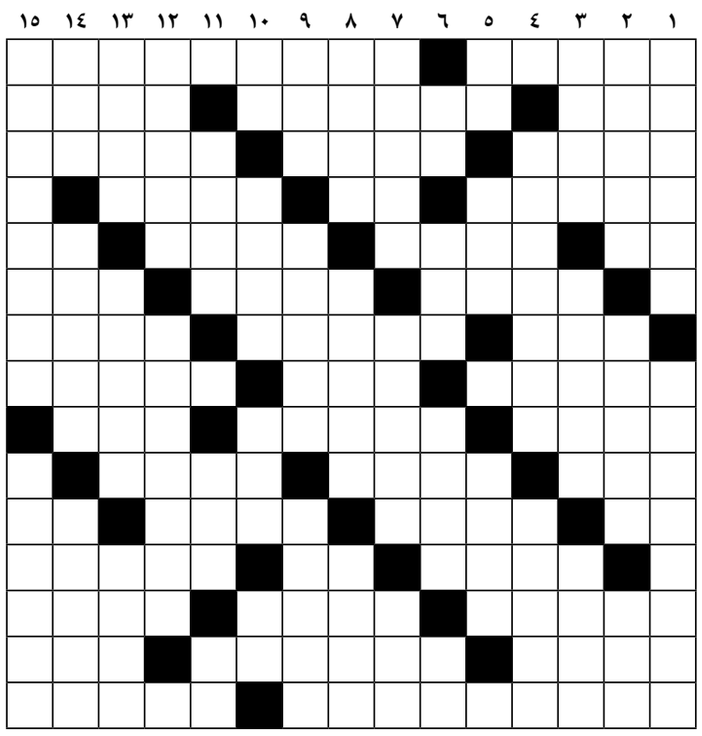

جدول ویژه

◀ افقی:
۱- پول «فنلاند»- از سریال‌های «مسعودآب‌پرور»
۲- پشت‌سر- کاسه‌سر- قدرت
۳- شهری در «هند»- جنبش وقیام- شهر «قلعه‌والی»
۴- جعبه‌چاپ- او- سمیع
۵- یک‌لحظه- یار «مداد»- ورزش خشن- شالوده
۶- گلی معطر وزینتی- طویله- از مصالح ساختمانی
۷- جالباسی- واردشدن ونیل- پرخور
۸- درشتی وتندی- نغمه- اسم دختر انه

حل جدول عادی شماره ۷۸۰۷

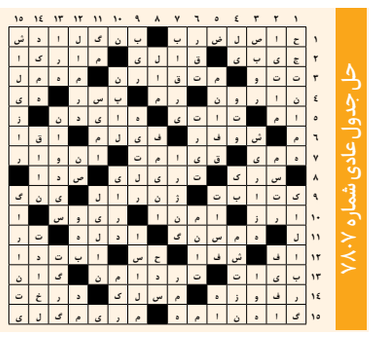
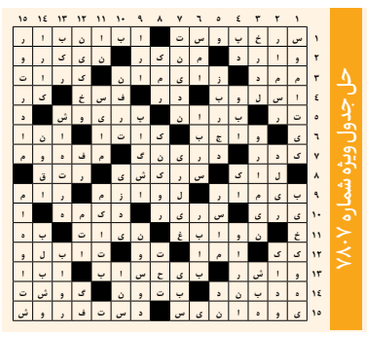
حل جدول ویژه شماره ۷۸۰۷